

การพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม
คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สุมิตร สุวรรณ*

วินัย พูลศรี*

ต่อศักดิ์ แก้วจรัสวิไล*

กุลธิดา นุกุลธรรม*

วิทัศน์ ฝักเจริญผล*

สุธารัตน์ ขาวนาฟาง**

(วันรับบทความ : 21 กันยายน 2561 / วันแก้ไขบทความ : 15 ตุลาคม 2561/ วันตอบรับบทความ : 17 ตุลาคม 2561)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ 2) ประเมินระดับพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม 3) พัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร บุคลากรคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ บุคลากรโรงเรียนสาธิต นิสิต และนักเรียนโรงเรียนสาธิต รวมทั้งสิ้น จำนวน 2,295 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินพฤติกรรม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินและการสังเกตพฤติกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบค่า t-test และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1. พฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ กลุ่มผู้บริหาร ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีวินัย กลุ่มบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ กลุ่มบุคลากรโรงเรียนสาธิต ได้แก่ ความสามัคคี ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ กลุ่มนิสิต ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ จิตสาธารณะ และกลุ่มนักเรียนโรงเรียนสาธิตฯ ได้แก่ จิตสำนึก มีระเบียบวินัย ความสามัคคี 2. ผลการประเมินและการพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม กลุ่มผู้บริหารและกลุ่มบุคลากรโรงเรียนสาธิต มีการพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมในภาพรวมดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($t=5.989$) และอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($t=5.880$) ตามลำดับ ส่วนกลุ่มบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ กลุ่มนิสิต และกลุ่มนักเรียนโรงเรียนสาธิต มีการพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมในภาพรวมไม่ดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($t=1.171$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($t=1.015$) และอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($t=3.116$) ตามลำดับ

คำสำคัญ : คุณธรรม/ จริยธรรม/ คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์/ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

* อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** อาจารย์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Development on Ethics and Desirable Behaviors at Faculty of Education and Development Science Kasetsart University

Sumit Suwan^{*}

Winai Poolsri^{*}

Torsak Kawjaratwilai^{*}

Kulthida Nukultham^{*}

Witat Fakcharoenphol^{*}

Sutarat Chaonafang^{**}

(Received Date : September 21, 2018, Revised Date : October 15, 2018, Accepted Date : October 17, 2018)

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the desirable behavior, moral, and ethics, 2) to evaluate the behavior, moral, and ethics' status, and 3) to improve the desirable behavior, moral, and ethics in the Faculty of Education and Development Sciences. This is a quantitative participatory action research. The research population are the administrators, faculty and staff, teachers and staff of the Laboratory School, undergrads, and Laboratory School students (N = 2,295). The research instruments include surveys and behavior observation. The data is analyzed using percentage, average, T-test and content analysis. The results are as follows: 1. The top three most desirable behavior, moral, and ethics are honesty, responsibility, and discipline from administrators, responsibility, unity, and honesty from faculty and staff, unity, responsibility, and honesty from teachers and staff of the Laboratory School, responsibility, honesty, and public mind from undergrads, and conscious mind, discipline, and unity from Laboratory School students. 2. The results from the evaluation and the improvement of the desirable behavior, moral, and ethics showed significant overall improvement from administrators group and teachers and staff of the Laboratory School group, ($p < 0.01$, $t = 5.989$) and ($p < 0.01$, $t = 5.880$) respectively. However, no significant improvement found from faculty and staff group, undergrad group, and Laboratory School student group.

Keywords: Moral/ Ethics/ Faculty of Education and Development Sciences/ Kasetsart University

^{*} Lecturer, Faculty of Education and Development Science, Kasetsart University

^{**} Lecturer, Science and Technology Faculty, Nakhon Pathom Rajabhat University

บทนำ

สังคมมนุษย์มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการเมือง ความมั่นคง สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และความคิดความอ่านของผู้คน รวมทั้งความนิยมหรือไม่นิยมสิ่งหนึ่งสิ่งใด มิได้จำกัดแหล่งเดียว แต่ข้ามแดนข้ามประเทศได้เสมอ ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา เทคโนโลยีเกี่ยวกับศาสตร์คอมพิวเตอร์ รวมทั้งโทรศัพท์ เคลื่อนที่ได้สร้างสังคมเสมือนจริงบนจอคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือ มนุษย์ปัจจุบันจึงกลายเป็นมนุษย์ 3 จอ คือ จอโทรทัศน์ จอคอมพิวเตอร์ และจอโทรศัพท์มือถือ สิ่งเหล่านี้ได้ฉกฉวยเวลาและความสนใจจากมนุษย์ไปเสียจาก (1) ความสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน แม้อยู่ใกล้แต่ความคิดก็ห่างเหิน (2) ความใส่ใจในครอบครัว ศาสนา กิจกรรมสาธารณะ (3) การดูแลตนเอง และผู้ใกล้ชิด ทำให้คุณภาพชีวิตลดลง ในขณะที่ปรากฏการณ์ของสังคมไทยในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา พบว่าจริยธรรมที่เสื่อมทราม ทุณมนุษย์ที่อ่อนแอ ทุณธรรมชาติที่เสื่อมโทรม ระบบการเมืองที่ใช้เงินตราเป็นเครื่องตัดสิน และความมั่งคั่งที่กระจุก ซึ่งปรากฏการณ์เหล่านี้มาจากค่านิยมที่ผิดเพี้ยนไป คือ ค่านิยมเกรงใจคนโกงที่ร้ายแรงและมีอำนาจ ค่านิยมอุปถัมภ์คนผิดที่ให้ประโยชน์ตน ค่านิยมที่เน้นรูปแบบแต่ละเลยคุณค่า ค่านิยมที่ฉาบฉวย มั่งง่าย และค่านิยมที่เกินงาม กล่าวโดยสรุป คนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นพ้องกันว่าแม้ประเทศไทยจะถูกรัฐบาลนโยบายประชานิยมที่ขาดความรอบคอบ ประชาชนกลุ่มหลงอยู่ในกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ยังผลให้เกิดการฉ้อราษฎร์บังหลวงทุกหย่อมหญ้า แม้กระทั่งในวงการศึกษาทั้งนักเรียน นักศึกษา และครู เช่น การลอกการบ้านหรือรายงานของเพื่อน การแอบดูคำตอบในห้องสอบ การทุจริตการสอบครูผู้ช่วย การออกไปทำธุระส่วนตัวโดยไม่ขออนุญาต การยกยอกทรัพย์สินของสำนักงาน การสอพลอเลื่อนตำแหน่ง เป็นต้น (เกษม วัฒนชัย, 2557) นอกจากนี้ในปัจจุบันข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เคลื่อนที่อย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา คนรุ่นใหม่จึงต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เสมอ เพื่อให้ตนเองรู้เท่าทันและก้าวทันโลก ซึ่งทุกคนควรตระหนักถึงคุณธรรมจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี คือ (1) มีความรับผิดชอบในการใช้ข้อมูล โดยต้องคำนึงถึงเรื่องลิขสิทธิ์และไม่ลอกผลงานคนอื่น (2) การใช้เทคโนโลยีในทางบวก เมื่อพบเห็นสิ่งไม่ดีบนสื่อออนไลน์ก็ไม่ควรจดจำหรือทำตาม (3) การใช้เทคโนโลยีในการค้นหาความรู้ที่เป็นประโยชน์ เพื่อนำมาพัฒนาตนเอง (4) มีทักษะความเป็นผู้นำบนโลกออนไลน์ เช่น การให้เกียรติผู้อื่น เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น (เกษม วัฒนชัย, 2558)

คุณธรรมจริยธรรมสอดแทรกอยู่ในวิถีชีวิตของมนุษย์ตลอดเวลา จัดเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของชีวิต หากมนุษย์เราไม่มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นเครื่องกำกับดูแลจิตใจแล้ว โลกนี้จะสับสนวุ่นวายมากมายนัก ตัวอย่างพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้คำหยาบคาย การต่อว่าผู้อื่น การเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นเท็จ การนำรูปภาพที่ไม่เหมาะสมมาเผยแพร่ การคัดลอกผลงานของคนอื่น เป็นต้น หากมนุษย์มีคุณธรรมจริยธรรมก็จะมีพฤติกรรมที่เหมาะสม นำมาซึ่งความสุขในการดำเนินชีวิตทั้งของตนเอง หน่วยงาน และสังคม ในขณะที่คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มีหน้าที่สำคัญ

ในการผลิตบัณฑิตด้านการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถทางวิชาการและมีความเป็นครูที่มีคุณธรรมจริยธรรม มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ และมีจิตสำนึกในการรับใช้สังคม ซึ่งบุคคลที่มีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมจะมีความเข้าใจผู้อื่น เข้าใจโลก เสียสละ มีจิตสาธารณะ และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม ดังนั้นคณะผู้วิจัย จึงได้ดำเนินการศึกษาพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมทั้งในส่วนของผู้บริหาร บุคลากร นิสิต และนักเรียนโรงเรียนสาธิต โดยประยุกต์ใช้แนวคิดโรงเรียนคุณธรรมของศาสตราจารย์ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรี ซึ่งต้องการช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง มาเป็นกระบวนการหลักในการดำเนินการวิจัย ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นการพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ สามารถขยายผลไปสู่โรงเรียนในเครือข่ายการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียงและคณะวิชาต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร นิสิต และนักเรียนโรงเรียนสาธิต คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. เพื่อประเมินระดับพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร นิสิต และนักเรียนโรงเรียนสาธิต คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร นิสิต และนักเรียนโรงเรียนสาธิต คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) เป็นวิธีการหลัก เสริมด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามแนวคิดของโรงเรียนคุณธรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การชี้แจงทำความเข้าใจร่วมกันและการศึกษาดูงาน

คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ ได้จัดประชุมชี้แจงและรับฟังความคิดเห็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยการเชิญนายปราโมทย์ โชติมงคล ผู้อำนวยการศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ และอดีตประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน มาบรรยายให้กับผู้บริหาร บุคลากร ตัวแทนนิสิตและตัวแทนนักเรียนโรงเรียนสาธิต หลังจากนั้นได้เสริมแนวคิดเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจมากขึ้น โดยการให้ตัวแทนผู้บริหาร บุคลากร นิสิต และนักเรียนโรงเรียนสาธิต จำนวน 9 คน ไปศึกษาดูงานโรงเรียนคุณธรรม ณ โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยา อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดคุณธรรมเป้าหมายและคุณธรรมอัตลักษณ์ของคณะ

กำหนดคุณธรรมเป้าหมายหลัก โดยจัดการประชุมระดมสมอง 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหาร 2) กลุ่มบุคลากร 3) กลุ่มนิสิตระดับปริญญาตรี 4) กลุ่มนักเรียนแกนนำระดับมัธยมศึกษา เพื่อวิเคราะห์ปัญหาโดยการตั้งคำถามให้คิด เช่น ในขณะนี้ปัญหาอะไรที่อยากจะแก้ไขหรืออยากจะเห็นสิ่งดี ๆ อะไรบ้าง เพื่อให้ได้มาซึ่งพฤติกรรม 2 ประเภท คือ 1) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งไม่ต้องการให้เกิดขึ้นอีกในคณะนี้ โดยไม่ให้ระบุผู้กระทำความผิด 2) พฤติกรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งต้องการเห็นในคณะนี้ เมื่อได้พฤติกรรมทั้งสองแล้วให้นำมาจัดกลุ่มคุณธรรมเป้าหมาย โดยเลือกกลุ่มที่มีความหมายใกล้เคียงกันได้ด้วยกัน และเลือกใช้คำศัพท์ที่มีความเข้าใจตรงกัน ไม่ต้องตีความ หลังจากนั้นให้ที่ประชุมจัดลำดับความสำคัญของคุณธรรมเป้าหมายที่ต้องการทำก่อนหลังเพียง 3 เรื่อง และกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้หรือข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมเป้าหมายจะเรียกรวมว่า “คุณธรรมอัตลักษณ์” ซึ่งจะจำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย และกำหนดนโยบายหรือข้อตกลงว่าจะนำมาปฏิบัติด้วยกันโดยนำเสนอในรูปของตารางคุณธรรมอัตลักษณ์

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำโครงการคุณธรรมจริยธรรม

คณะผู้วิจัยได้รวบรวมโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ ซึ่งได้ดำเนินการตามปกติอยู่แล้ว และมีการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย การจัดทำโครงการคุณธรรมจะแบ่งตามความสนใจ แบ่งตามชมรมหรือแบ่งตามระดับชั้นเรียน

ขั้นตอนที่ 4 การลงมือร่วมปฏิบัติ

ผู้บริหาร บุคลากร นิสิต และนักเรียน ได้ร่วมกันดำเนินโครงการหรือกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมโดยการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ถึงความดี แก้ไขปัญหาความเสื่อมทางศีลธรรม และส่งเสริมการบ่มเพาะความดีผ่านกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบ มีการสังเกต การคิด การพิจารณาปรับปรุงกิจกรรมให้นำไปสู่ความสำเร็จ มีการเรียนรู้จากการร่วมกันทำงานเป็นทีมงานที่ดี โดยให้ทุกคนในกลุ่มทำงานอย่างสนุกสนานร่วมกับเพื่อน พี่ และน้อง ๆ ที่มีความเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกัน

ขั้นตอนที่ 5 การนิเทศติดตามประเมินผลและเสริมแรงกัน

การทำโครงการหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมต่าง ๆ จะมีคณะผู้วิจัยทำหน้าที่นิเทศ ติดตามให้คำปรึกษาหารือ สังเกตพฤติกรรม รวมทั้งเป็นพี่เลี้ยงสอนงาน และให้ความช่วยเหลือแนะนำสิ่งที่จำเป็นอย่างกัลยาณมิตร เพื่อให้งานบรรลุผลตามขั้นตอน เป้าหมาย และเวลาที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังได้มีการประเมินระดับพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหาร บุคลากร นิสิต และนักเรียนโรงเรียนสาธิต ก่อนและหลังการทำโครงการคุณธรรม ซึ่งในการประเมินระดับพฤติกรรมนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร นิสิตระดับปริญญาตรี และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 โรงเรียนสาธิต สังกัดคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จำนวนทั้งสิ้น 2,295 คน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 12 คน

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ บุคลากรคณะ จำนวน 70 คน

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ บุคลากรโรงเรียนสาธิต 131 คน

กลุ่มที่ 4 ได้แก่ นิสิตปริญญาตรี 1,012 คน

กลุ่มที่ 5 ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนสาธิต จำนวน 769 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของประชากรในแต่ละกลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมบ่งชี้หรือข้อปฏิบัติต่าง ๆ ให้เลือกตอบ 5 ระดับ ตามแบบของ Likert Scale โดยแบ่งออกเป็น 5 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบประเมินสำหรับผู้บริหาร

ชุดที่ 2 แบบประเมินสำหรับบุคลากรคณะ

ชุดที่ 3 แบบประเมินสำหรับบุคลากรโรงเรียนสาธิต

ชุดที่ 4 แบบประเมินนิสิต

ชุดที่ 5 แบบประเมินสำหรับนักเรียนโรงเรียนสาธิต

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบประเมินพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 2 รอบ คือ ก่อนและหลังดำเนินโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาคูณธรรมจริยธรรมของคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ ซึ่งในกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มบุคลากรโรงเรียนสาธิต และกลุ่มนักเรียนโรงเรียนสาธิต ผู้วิจัยใช้วิธีการแจกแบบประเมินด้วยตนเอง ส่วนกลุ่มบุคลากรคณะและกลุ่มนิสิต ใช้วิธีการทำแบบประเมินออนไลน์ นอกจากนี้ยังได้เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมโดยการสังเกตพฤติกรรมด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินโดยใช้ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และการทดสอบที (t-test) โดยมีกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยตามระดับคะแนนดังนี้

- คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 มีพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 มีพฤติกรรมอยู่ในระดับควรปรับปรุง

ในส่วนของคุณภาพที่ได้จากกระบวนการวิจัย ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อสร้างข้อสรุปในแต่ละประเด็น

ผลการวิจัย

พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์

ผลการระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ เพื่อกำหนดคุณธรรมเป้าหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้หรือข้อปฏิบัติของประชากรทั้ง 5 กลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มผู้บริหาร

คุณธรรมเป้าหมาย	พฤติกรรมบ่งชี้หรือข้อปฏิบัติ
1. ความซื่อสัตย์	- บริหารงานอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ - ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์ให้กับตนเองและผู้อื่น
2. ความรับผิดชอบ	- ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ - ปฏิบัติงานให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด - อุทิศเวลาให้กับหน่วยงาน
3. ความมีวินัย	- ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายระเบียบและแบบแผนของหน่วยงาน - ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติหน้าที่

2. กลุ่มบุคลากรคณะ

คุณธรรมเป้าหมาย	พฤติกรรมบ่งชี้หรือข้อปฏิบัติ
1. ความรับผิดชอบ	- ตรงต่อเวลา - ทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย - เข้าสอนครบทุกชั่วโมง/มาทำงานครบตามที่หน่วยงานกำหนด - ปิดน้ำ ปิดไฟฟ้าและเครื่องใช้อุปกรณ์ทุกชนิดหลังใช้งานทุกครั้ง
2. ความสามัคคี	- เข้าร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอ - มีการทำงานเป็นทีม - ไม่มีข้อร้องเรียน
3. ความซื่อสัตย์	- ไม่รับสินบน - ไม่เบียดบังเวลาและทรัพย์สินของหน่วยงาน - เบิกจ่ายเงินตามความเป็นจริง

3. กลุ่มบุคลากรโรงเรียนสาธิต

คุณธรรมเป้าหมาย	พฤติกรรมบ่งชี้หรือข้อปฏิบัติ
1. ความสามัคคี	- ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน - เข้าร่วมต่างๆภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ - มีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน - การปฏิบัติตัวต่อเพื่อนร่วมงานทั้งต่อหน้าและลับหลังอย่างจริงจัง
2. ความรับผิดชอบ	- ทุ่มเทให้กับการเรียนการสอนและการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพ - การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง - การตรงต่อเวลา - การมีระเบียบวินัย - การดูแลผลประโยชน์ส่วนรวม
3. ความซื่อสัตย์	- การไม่รับสินบนในรูปแบบต่างๆ - การไม่นำวัสดุอุปกรณ์ของหน่วยงานไปใช้ส่วนตัว - การไม่พูดโกหก

4. กลุ่มนิสิต

คุณธรรมเป้าหมาย	พฤติกรรมบ่งชี้หรือข้อปฏิบัติ
1. ความรับผิดชอบ	- ตรงต่อเวลาในการเข้าเรียนการส่งงาน การนัดหมายทำกิจกรรม - ปฏิบัติตามระเบียบของคณะ - ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ - ปิดน้ำ ปิดไฟฟ้าและเครื่องใช้อุปกรณ์ทุกชนิดหลังใช้งานทุกครั้ง
2. ความซื่อสัตย์	- ไม่ทุจริตการสอบ - ไม่ลักขโมย - ไม่ลอกการบ้าน
3. จิตสาธารณะ	- ช่วยเหลืออาจารย์และพี่เจ้าหน้าที่ - เก็บขยะเมื่อพบเห็น - รู้จักแบ่งปัน - ทำประโยชน์ให้ส่วนรวม

5. กลุ่มนักเรียน

คุณธรรมเป้าหมาย	พฤติกรรมบ่งชี้หรือข้อปฏิบัติ
1. จิตสำนึก	- ทิ้งขยะลงถัง - เก็บจานอาหารของตนเอง - ไม่ลอกข้อสอบ - ช่วยเหลือเพื่อน เช่น ดิว ให้ยืมอุปกรณ์การเรียน - ช่วยกันรักษาความสะอาด
2. มีระเบียบวินัย	- เข้าแถวตรงเวลา - เข้าห้องเรียนตรงเวลา - แต่งกายถูกระเบียบ - ไม่โดดเรียน
3. ความสามัคคี	- ไม่ทะเลาะวิวาท - ช่วยกันทำงานเป็นกลุ่ม - รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น - เข้าร่วมทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ

การประเมินพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมก่อนการดำเนินการทำโครงการคุณธรรมจริยธรรม

ผลการพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม โดยการเปรียบเทียบก่อนและหลังการดำเนินการจัดทำโครงการคุณธรรมจริยธรรมหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของประชากรในแต่ละกลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มผู้บริหาร

กลุ่มผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยระดับคะแนนพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมดีขึ้นทั้งในภาพรวมและในข้อปฏิบัติรายข้อทุกข้อ ได้แก่ การบริหารงานอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้ การไม่ใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์ให้กับตนเองและผู้อื่น การปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ การปฏิบัติงานให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด การอุทิศเวลาให้กับหน่วยงาน การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ระเบียบและแบบแผนของหน่วยงาน และการตรงต่อเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ โดยในภาพรวม พบว่า หลังดำเนินโครงการมีระดับคะแนนพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมสูงกว่าก่อนดำเนินโครงการ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($t=5.989$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับคะแนนพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมกลุ่มผู้บริหาร

พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม	ค่าเฉลี่ยก่อน ดำเนิน โครงการ	ค่าเฉลี่ยหลัง ดำเนิน โครงการ
ความซื่อสัตย์สุจริต		
1) ผู้บริหารบริหารงานอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้	4.67	5.00
2) ผู้บริหารไม่ใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์ให้กับตนเองและ	4.75	5.00
ความรับผิดชอบ		
3) ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ	4.67	4.83
4) ผู้บริหารปฏิบัติงานให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด	4.67	4.83
5) ผู้บริหารอุทิศเวลาให้กับหน่วยงาน	4.58	4.92
ความมีวินัย		
6) ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ระเบียบและแบบแผนของ	4.83	5.00
7) ผู้บริหารตรงต่อเวลาในการปฏิบัติหน้าที่	4.83	4.92
ค่าเฉลี่ยรวม	4.71	4.93

2. กลุ่มบุคลากรคณะ

กลุ่มบุคลากรของคณะมีค่าเฉลี่ยระดับคะแนนพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมดีขึ้นทั้งในภาพรวมและในข้อปฏิบัติรายข้อ ได้แก่ การตรงต่อเวลา การเข้าร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอการทำงานเป็นทีม การไม่มีข้อร้องเรียน การไม่เบียดบังเวลาและทรัพย์สินของหน่วยงาน การเบิกจ่ายเงินตามความเป็นจริง แต่ยังมีพฤติกรรมในข้อปฏิบัติบางข้อไม่ดีขึ้น ได้แก่ การทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย การเข้าสอนครบทุกชั่วโมง/มาทำงานครบตามที่หน่วยงานกำหนด การปิดน้ำปิดไฟฟ้าและเครื่องใช้อุปกรณ์ทุกชนิดหลังใช้งานทุกครั้ง และการไม่รับสินบน โดยในภาพรวม พบว่า ก่อนและหลังดำเนินการทำโครงการมีระดับคะแนนพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($t=1.171$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับคะแนนพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมกลุ่มบุคลากรคณะ

พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม	ค่าเฉลี่ยก่อน ดำเนินโครงการ	ค่าเฉลี่ยหลัง ดำเนินโครงการ
ความรับผิดชอบ		
1) บุคลากรตรงต่อเวลา	4.11	4.32
2) บุคลากรทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย	4.43	4.37
3) บุคลากรเข้าสอนครบทุกชั่วโมง/มาทำงานครบตามที่หน่วยงาน	4.43	4.37
4) บุคลากรปิดน้ำ ปิดไฟฟ้าและเครื่องใช้อุปกรณ์ทุกชนิดหลังใช้งานทุกครั้ง	4.29	4.29
ความสามัคคี		
5) บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอ	4.14	4.34
6) บุคลากรมีการทำงานเป็นทีม	4.17	4.32
7) บุคลากรไม่มีข้อร้องเรียน	3.97	4.19
ความซื่อสัตย์สุจริต		
8) บุคลากรไม่รับสินบน	4.77	4.53
9) บุคลากรไม่เบียดบังเวลาและทรัพย์สินของหน่วยงาน	4.34	4.42
10) บุคลากรเบิกจ่ายเงินตามความเป็นจริง	4.46	4.51
ค่าเฉลี่ยรวม	4.31	4.37

3. กลุ่มบุคลากรโรงเรียนสาธิต

กลุ่มบุคลากรของโรงเรียนสาธิตมีค่าเฉลี่ยระดับคะแนนพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมดีขึ้นทั้งในภาพรวมและในข้อปฏิบัติรายข้อ ได้แก่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเข้าร่วมต่างๆ ภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ การมีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน การปฏิบัติตัวต่อเพื่อนร่วมงานทั้งต่อหน้าและลับหลังอย่างจริงใจ การทุ่มเทให้กับการเรียนการสอนและการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพ การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การตรงต่อเวลา ความมีระเบียบวินัย การดูแลผลประโยชน์ส่วนรวม การไม่รับสินบนในรูปแบบต่าง ๆ การไม่พูดโกหก แต่ยังมีพฤติกรรมในข้อปฏิบัติเพียงข้อเดียวที่ยังไม่ดีขึ้น ได้แก่ การนำวัสดุอุปกรณ์ของหน่วยงานไปใช้ส่วนตัว โดยในภาพรวม พบว่า หลังดำเนินการทำโครงการ มีระดับคะแนนพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($t=5.880$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับคะแนนพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมกลุ่มบุคลากรโรงเรียนสาธิต

พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม	ค่าเฉลี่ยก่อน ดำเนิน โครงการ	ค่าเฉลี่ยหลัง ดำเนิน โครงการ
ความสามัคคี		
1) บุคลากรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	4.14	4.47
2) บุคลากรเข้าร่วมต่างๆ ภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ	4.06	4.21
3) บุคลากรมีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน	4.02	4.27
4) บุคลากรปฏิบัติตัวต่อเพื่อนร่วมงานทั้งต่อหน้าและลับหลังอย่าง	3.87	4.09
ความรับผิดชอบ		
5) บุคลากรทุ่มเทให้กับการเรียนการสอนและการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็ม	4.32	4.50
6) บุคลากรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	4.17	4.32
7) บุคลากรตรงต่อเวลา	3.98	4.19
8) บุคลากรมีระเบียบวินัย	4.14	4.19
9) บุคลากรดูแลผลประโยชน์ส่วนรวม	4.19	4.37
ความซื่อสัตย์สุจริต		
10) บุคลากรไม่รับสินบนในรูปแบบต่างๆ	4.37	4.44
11) บุคลากรไม่นำวัสดุอุปกรณ์ของหน่วยงานไปใช้ส่วนตัว	4.19	4.16
12) บุคลากรไม่พูดโกหก	4.05	4.25
ค่าเฉลี่ยรวม	4.13	4.29

4. กลุ่มนิสิต

กลุ่มนิสิตมีค่าเฉลี่ยระดับคะแนนพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมในภาพรวมดีขึ้นเล็กน้อย และในข้อปฏิบัติรายข้อดีขึ้นบางข้อ ได้แก่ การตรงต่อเวลาในการเข้าเรียนการส่งงาน การนัดหมายทำกิจกรรม การไม่ทุจริตการสอบ การไม่ลักขโมย การไม่ลอกการบ้าน แต่ยังมีพฤติกรรมในข้อปฏิบัติบางข้อไม่ดีขึ้น ได้แก่ การปฏิบัติตามระเบียบของคณะ การทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ การปิดน้ำปิดไฟฟ้าและเครื่องใช้อุปกรณ์ทุกชนิดหลังใช้งานทุกครั้ง การช่วยเหลืออาจารย์และพี่เจ้าหน้าที่ การเก็บขยะเมื่อพบเห็น การรู้จักแบ่งปัน และการทำประโยชน์ให้ส่วนรวม โดยในภาพรวม พบว่า ก่อนและหลังดำเนินการทำโครงการมีระดับคะแนนพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($t=1.015$) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับคะแนนพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมกลุ่มนิสิต

พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม	ค่าเฉลี่ยก่อน ดำเนิน โครงการ	ค่าเฉลี่ยหลัง ดำเนิน โครงการ
ความรับผิดชอบ		
1) นิสิตตรงต่อเวลาในการเข้าเรียนการส่งงาน การนัดหมายทำ	4.23	4.26
2) นิสิตปฏิบัติตามระเบียบของคณะ	4.26	4.24
3) นิสิตทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ	4.41	4.40
4) นิสิตปิดน้ำ ปิดไฟฟ้าและเครื่องใช้อุปกรณ์ทุกชนิดหลังใช้งานทุก	4.41	4.39
ความซื่อสัตย์สุจริต		
5) นิสิตไม่ทุจริตการสอบ	4.42	4.60
6) นิสิตไม่ลักขโมย	4.60	4.74
7) นิสิตไม่ลอกการบ้าน	3.89	3.98
จิตสาธารณะ		
8) นิสิตช่วยเหลืออาจารย์และพี่เจ้าหน้าที่	4.28	4.19
9) นิสิตเก็บขยะเมื่อพบเห็น	3.96	3.96
10) นิสิตรู้จักแบ่งปัน	4.38	4.38
11) นิสิตทำประโยชน์ให้ส่วนรวม	4.37	4.34
ค่าเฉลี่ยรวม	4.29	4.32

5. กลุ่มนักเรียน

กลุ่มนักเรียนมีค่าเฉลี่ยระดับคะแนนพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมในภาพรวมยังไม่ได้ขึ้น และมีพฤติกรรมในข้อปฏิบัติบางข้อดีขึ้น ได้แก่ การเก็บจานอาหารของตนเอง การเข้าแถวตรงเวลา และการเข้าห้องเรียนตรงเวลา แต่ยังมีพฤติกรรมในข้อปฏิบัติรายข้อไม่ได้ขึ้น ได้แก่ การทิ้งขยะลงถัง การไม่ลอกข้อสอบ การช่วยเหลือเพื่อน เช่น ตัว ให้ยืมอุปกรณ์การเรียน การช่วยกันรักษาความสะอาด การแต่งกายถูกระเบียบ การไม่โดดเรียน การไม่ทะเลาะวิวาท การช่วยกันทำงานเป็นกลุ่ม การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และการเข้าร่วมทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ โดยในภาพรวม พบว่า ก่อนดำเนินการทำโครงการมีระดับคะแนนพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมสูงกว่าหลังเข้าร่วมโครงการ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($t=3.116$) ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับคะแนนพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมกลุ่มนักเรียน

พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม	ค่าเฉลี่ยก่อน ดำเนิน โครงการ	ค่าเฉลี่ยหลัง ดำเนิน โครงการ
จิตสำนึก		
1) นักเรียนทิ้งขยะลงถัง	4.06	3.99
2) นักเรียนเก็บจานอาหารของตนเอง	4.49	4.54
3) นักเรียนไม่ลอกข้อสอบ	4.05	3.93
4) นักเรียนช่วยเหลือเพื่อน เช่น ตัว ให้ยืมอุปกรณ์การเรียน	3.97	3.81
5) นักเรียนช่วยกันรักษาความสะอาด	3.85	3.83
ความมีระเบียบวินัย		
6) นักเรียนเข้าแถวตรงเวลา	4.07	4.10
7) นักเรียนเข้าห้องเรียนตรงเวลา	3.99	4.00
8) นักเรียนแต่งกายถูกระเบียบ	4.31	4.19
9) นักเรียนไม่โดดเรียน	4.47	4.37
ความสามัคคี		
10) นักเรียนไม่ทะเลาะวิวาท	4.33	4.24
11) นักเรียนช่วยกันทำงานเป็นกลุ่ม	4.19	4.17
12) นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.26	4.21
13) นักเรียนเข้าร่วมทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ	4.17	4.12
ค่าเฉลี่ยรวม	4.17	4.11

6. สรุปทุกกลุ่ม

กลุ่มผู้บริหารและกลุ่มบุคลากรโรงเรียนสาธิต มีค่าเฉลี่ยระดับคะแนนพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม ในภาพรวมดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนกลุ่มบุคลากรคณะ กลุ่มนิสิต และกลุ่มนักเรียนโรงเรียนสาธิต ยังมีระดับคะแนนพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมในภาพรวมไม่ดีขึ้น ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับคะแนนพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมทุกกลุ่ม

ประเภท	ค่าเฉลี่ย ก่อนดำเนินโครงการ	ค่าเฉลี่ย หลังดำเนินโครงการ
กลุ่มผู้บริหาร*	4.71	4.93
กลุ่มบุคลากรคณะ	4.31	4.37
กลุ่มบุคลากรโรงเรียนสาธิต*	4.13	4.29
กลุ่มนิสิต	4.29	4.32
กลุ่มนักเรียน*	4.17	4.11

* $p < .01$

การจัดทำโครงการพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม

ผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ โดยการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมและลงมือปฏิบัติจริง ทั้งที่เป็นโครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการเป็นประจำปีและโครงการที่ดำเนินการเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ถึงความดี แก้ไขปัญหาความเสื่อมทางศีลธรรม และส่งเสริมการบ่มเพาะความดีผ่านโครงการหรือกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบ มีการสังเกต การคิด การพิจารณา ปรับปรุงกิจกรรมให้นำไปสู่ความสำเร็จ มีการเรียนรู้จากการร่วมกันทำงานเป็นทีมงานที่ดี โดยให้ทุกคนในกลุ่มทำงานอย่างสนุกสนานร่วมกับเพื่อน พี่ และน้อง ๆ ที่มีความเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกัน การจัดทำโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในแต่ละกลุ่ม มีดังนี้

กลุ่มผู้บริหารและกลุ่มบุคลากรคณะ ได้จัดทำโครงการและกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมร่วมกัน ดังนี้

1. โครงการสัมมนาบุคลากร
2. โครงการสัมมนาพิธีและเลี้ยงขอบคุณบุคลากร
3. กิจกรรมการจัดทำป้ายส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
4. กิจกรรมการจัดทำป้ายณรงค์ประหยัดน้ำประหยัดไฟ
5. กิจกรรมการเข้าประชุมตรงเวลา

กลุ่มบุคลากรโรงเรียนสาธิต ได้จัดทำโครงการและกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ดังนี้

1. โครงการสัมมนาบุคลากร
2. กิจกรรมการนิมนต์พระหรือวิทยากรมาบรรยาย
3. กิจกรรมการประชุมพูดคุย

กลุ่มนิสิต ได้จัดทำโครงการและกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ดังนี้

1. โครงการค่ายพัฒนาอัตลักษณ์นิสิตคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์
2. โครงการแต่งกายดีศรีศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์
3. โครงการสิ่งละอันเต็มนปณัตถุ
4. โครงการนิสิตครูร่วมด้วยช่วยสามชายแดนใต้
5. โครงการนิสิตจิตอาสาพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์วัด
6. โครงการพัฒนาศักยภาพนิสิตด้านคุณธรรมจริยธรรม
7. โครงการสอนน้องร้องเพลงและต้อนรับน้องใหม่
8. โครงการเทอมนี้พี่ติวให้
9. โครงการ EDS พัฒนาคณะและทำบุญสโมสรนิสิต
10. โครงการฝึกฝนพัฒนานิสิตเพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีงาม
11. โครงการการจัดทำป้ายส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
12. กิจกรรมการติดกลองวงจรปิด
13. กิจกรรมการตรงต่อเวลาและให้อาจารย์เข้มงวดการลอกการบ้าน
14. กิจกรรมการขอความร่วมมือนิสิตเข้าห้องเรียนก่อน 5 นาที ในทุกรายวิชา
15. กิจกรรมการคัดแยกขยะ

กลุ่มนักเรียนโรงเรียนสาธิต ได้จัดทำโครงการและกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ดังนี้

1. โครงการเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์
2. โครงการยุวพุทธมามกะ
3. โครงการศิษย์ลูก
4. กิจกรรมการเล่นกีฬาตามความสมัครใจ

กล่าวโดยสรุป กลุ่มผู้บริหารและกลุ่มบุคลากรโรงเรียนสาธิต มีค่าเฉลี่ยระดับคะแนนพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมในภาพรวมดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนกลุ่มบุคลากรคณะ กลุ่มนิสิต และกลุ่มนักเรียนโรงเรียนสาธิต ยังมีค่าเฉลี่ยระดับคะแนนพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมในภาพรวมไม่ดีขึ้น

อภิปรายผล

คุณธรรมและจริยธรรม เป็นสภาพคุณงามความดีทั้งที่อยู่ภายในจิตใจและที่แสดงออกทางกิริยา เป็นสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติ ซึ่งคนในสังคม องค์กรหรือส่วนราชการนั้นได้ยอมรับนับถือกันมาหรือได้กำหนดร่วมกันขึ้นใหม่และประพฤติปฏิบัติร่วมกัน ยอมรับร่วมกันว่าข้อประพฤติอะไรเป็นสิ่งดี อะไรเป็นสิ่งชั่ว อะไรถูก อะไรผิด อะไรควรทำ หรือไม่ควรทำ คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มีหน้าที่สำคัญในการผลิตบัณฑิตด้านการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถทางวิชาการและมีความเป็นครูที่มีคุณธรรมจริยธรรม มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ และมีจิตสำนึกในการรับใช้สังคม ดังนั้นการพัฒนาบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งบัณฑิตจะไม่สามารถเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมได้ ถ้าหากบุคคลในองค์กรทั้งผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ที่ไม่มีคุณธรรมและจริยธรรม นับว่าเป็นโอกาสดีที่มีการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมโดยเริ่มต้นผ่านกระบวนการวิจัยนี้ การดำเนินโครงการเป็นไปตามความสมัครใจและเต็มใจ มีการสร้างกระบวนการให้ทุกคนได้ตระหนักและมั่นใจในคุณค่าหรือความสำคัญของการมีคุณธรรม ซึ่งจะช่วยให้ทุกคนในองค์กรอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ตามหลักการที่เกษม วัฒนชัย (2558) และปราโมทย์ โชติมงคล (2558) ได้กล่าวเอาไว้ โดยผู้บริหารได้ให้ความสำคัญและเป็นผู้ริเริ่มกำหนดขึ้น ผลการศึกษา พบว่า *กลุ่มผู้บริหาร* มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในภาพรวมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ มีพฤติกรรมบ่งชี้หรือข้อปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ทั้งในเรื่องการบริหารงานอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ การไม่ใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์ให้กับตนเองและผู้อื่น การปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ การปฏิบัติงานให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด การอุทิศเวลาให้กับหน่วยงาน การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ระเบียบและแบบแผนของหน่วยงาน และการตรงต่อเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ เช่นเดียวกัน *กลุ่มบุคลากรโรงเรียนสาธิต* มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทั้งในภาพรวมและในข้อปฏิบัติรายข้ออยู่ในระดับมาก ได้แก่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเข้าร่วมต่าง ๆ ภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ การมีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน การปฏิบัติตัวต่อเพื่อนร่วมงานทั้งต่อหน้าและลับหลังอย่างจริงจัง การทุ่มเทให้กับการเรียนการสอนและการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพ การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การตรงต่อเวลา ความมีระเบียบวินัย การดูแลผลประโยชน์ส่วนรวม การไม่รับสินบนในรูปแบบต่าง ๆ และการไม่พุดโกหก

ส่วนในกลุ่มบุคลากรคณะ กลุ่มนิสิต และกลุ่มนักเรียนโรงเรียนสาธิต ถึงแม้ว่าจะยังมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในภาพรวมไม่เพิ่มขึ้น แต่มีแนวโน้มว่ามีพฤติกรรมบ่งชี้หรือข้อปฏิบัติในหลายข้อเพิ่มขึ้นและอยู่ในระดับมาก ดังนี้ *กลุ่มบุคลากรคณะ* มีพฤติกรรมที่ดีขึ้นในเรื่องการตรงต่อเวลา การเข้าร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอการทำงานเป็นทีม การไม่มีข้อร้องเรียน การไม่เบียดบังเวลาและทรัพย์สินของหน่วยงาน การเบิกจ่ายเงินตามความเป็นจริง และมีพฤติกรรมบ่งชี้หรือข้อปฏิบัติในเรื่องการไม่รับสินบนอยู่ในระดับมากที่สุด ใน*กลุ่มนิสิต* มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมากในเรื่องการตรงต่อเวลาในการเข้าเรียน การส่งงาน การนัดหมายทำกิจกรรม การไม่ทุจริตการสอบ

การไม่ลักขโมย การไม่ลอกการบ้าน และมีพฤติกรรมบ่งชี้หรือข้อปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดในเรื่อง การไม่ทุจริตการสอบและการไม่ลักขโมยอีกด้วย ซึ่งความซื่อสัตย์สุจริตนี้ถือเป็นคุณธรรมข้อหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่จะประกอบวิชาชีพครู (เสนีย์ มีทรัพย์, 2542) ส่วนในกลุ่มนักเรียนโรงเรียนสาธิต มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมากในเรื่องการเก็บจานอาหารของตนเอง การเข้าแถวตรงเวลา และการเข้าห้องเรียนตรงเวลา

ในขณะที่ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ในบางข้อ ยังมีพฤติกรรมบ่งชี้หรือข้อปฏิบัติไม่เพิ่มขึ้นและอยู่ในระดับมาก ดังนี้ *กลุ่มบุคลากรคณะ* ได้แก่ การทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย การเข้าสอนครบทุกชั่วโมง/มาทำงานครบตามที่หน่วยงานกำหนด การปิดน้ำ ปิดไฟฟ้าและเครื่องใช้อุปกรณ์ทุกชนิดหลังใช้งานทุกครั้ง และการไม่รับสินบน *กลุ่มบุคลากรโรงเรียนสาธิต* ได้แก่ การนำวัสดุอุปกรณ์ของหน่วยงานไปใช้ส่วนตัว *กลุ่มนิสิต* ได้แก่ การปฏิบัติตามระเบียบของคณะ การทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ การปิดน้ำ ปิดไฟฟ้าและเครื่องใช้อุปกรณ์ทุกชนิดหลังใช้งานทุกครั้ง การช่วยเหลืออาจารย์และพี่เจ้าหน้าที่ การเก็บขยะเมื่อพบเห็น การรู้จักแบ่งปัน และการทำประโยชน์ให้ส่วนรวม และ *กลุ่มนักเรียน* ได้แก่ การทิ้งขยะลงถัง การไม่ลอกข้อสอบ การช่วยเหลือเพื่อนในการติวหรือให้ยืมอุปกรณ์การเรียน การช่วยกันรักษาความสะอาด การแต่งกายถูกระเบียบ การไม่โดดเรียน การไม่ทะเลาะวิวาท การช่วยกันทำงานเป็นกลุ่ม การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และการเข้าร่วมทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป ถึงแม้ว่าจะเป็นเรื่องเล็กน้อยและคนส่วนใหญ่มักจะชอบพูดว่าใคร ๆ เขาก็ทำกัน ซึ่งอาจจะต้องใช้เวลานานมากกว่า 1 ปี ถึงจะสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ดีขึ้นได้ โดยเฉพาะในกลุ่มนิสิตและกลุ่มนักเรียนโรงเรียนสาธิต เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่มีจำนวนมาก ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทั้งหมดทุกคนตั้งแต่เริ่มต้น ทำให้ขาดความเข้าใจและความตระหนักถึงความสำคัญ อีกทั้งยังเป็นเด็กเยาวชนที่มีวุฒิภาวะและความรับผิดชอบน้อย แต่ด้วยความเป็นเด็กเยาวชนก็ย่อมสามารถพัฒนาปรับปรุงตนเองได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนี้ ทุกคนในองค์กรจะต้องร่วมกันทำ เป็นการปฏิบัติด้วยตนเอง โดยร่วมกันคิด (วางแผน) ร่วมกันทำ และร่วมกันอภิปรายผล เพื่อปรับปรุงตนเองให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น และร่วมกันลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้น้อยลงหรือหมดไป (เกษม วัฒนชัย, 2558)

การจัดทำโครงการหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในแต่ละกลุ่มนั้น ผู้วิจัยได้ปล่อยให้ไปตามบริบทในการดำเนินงานของคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ และโรงเรียนสาธิต โดยไม่ได้มีการเพิ่มเงินจากงบประมาณปกติประจำปี หลังจากนั้นจึงลงมือปฏิบัติตามแผนปฏิบัติงาน ซึ่งในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมอาจจะยังขาดการพูดคุยกันเพื่อปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น ระหว่างนักวิจัย อาจารย์ บุคลากร นิสิต และนักเรียน ตามที่เกษม วัฒนชัย (2557) ได้กล่าวเอาไว้ว่า เมื่อจบแต่ละกิจกรรมให้ทำการพูดคุยกัน เพื่อปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น และควรให้มีการบันทึกในสมุดเป็นรายบุคคลถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมและการนำไปประยุกต์ใช้ รวมทั้งให้เผยแพร่

เอกสารโครงการคุณธรรม โดยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทำกิจกรรมและการประชุมทุกชั้นตอนมาเรียบเรียงให้กระชับ อ่านเข้าใจง่าย และสะดวกในการนำไปเผยแพร่ให้ทุกคนทราบ ซึ่งทุกคนทุกกลุ่มจะต้องเรียนรู้จากการลงมือทำ โดยการสังเกต การคิดพิจารณาปรับปรุงกิจกรรมให้นำไปสู่ความสำเร็จ การร่วมกันทำงานเป็นทีมงานอย่างมีความสุข มีความเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกัน กล่าวคือ 1) มีความน่ารัก ให้ความรู้รักอยากร่วมงานด้วย อยากเข้าไปขอคำปรึกษาหารือ 2) มีความน่ารักพ ทำให้รู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้ 3) อยากนำมาเป็นตัวอย่างในการเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ 4) บอกสอนเป็น รู้จักพูด เข้าใจ คอยให้คำแนะนำ ตักเตือนเป็นที่ปรึกษาที่ดีได้ 5) พร้อมรับฟังคำปรึกษา ข้อซักถาม ข้อวิพากษ์วิจารณ์โดยไม่ใช้อารมณ์ 6) สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจง่าย และแนะนำให้เรียนรู้เรื่องที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น 7) ไม่นำผิดทาง ผิดทำนองคลองธรรมหรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสียไม่เหมาะสม

นอกจากนี้ การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ผู้ปกครองและครูอาจารย์ ควรหาทางช่วยเหลือ จัดประสบการณ์และหาแนวทางสนับสนุนให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสมสูงขึ้น โดยการจัดให้มีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในโรงเรียนที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม สอดแทรกการอบรมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในการสอนรายวิชาต่าง ๆ รวมทั้งจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง (พระครูประโชติ จันทวิมล, 2555) ในขณะเดียวกันสมาชิกในครอบครัวต้องรู้จักรักสามัคคีกัน มีการรับประทานอาหารร่วมกันและมีการพูดคุยปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิดในทุกปัญหา ซึ่งบิดา มารดาหรือผู้ปกครอง ควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นภายในครอบครัวและประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นต้นแบบที่ดีแก่บุตรหลาน สถานศึกษาควรจัดให้ครูอาจารย์ นักศึกษา รวมถึงผู้ปกครองของนักศึกษาเป็นเครือข่ายคุณธรรม และมีการร่วมกันทำกิจกรรมอย่างเป็นกัลยาณมิตร โดยครูอาจารย์ควรประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นต้นแบบที่ดีแก่นักศึกษา (พระบำรุง ปณญาพล, 2555) เพราะครูอาจารย์มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้สอนคน สร้างคน และพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า ต้องมีภาพลักษณ์เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป ดังนั้นครูอาจารย์จึงต้องสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในตนให้เหมาะสมน่านิยมนัยก่อก่อนที่จะไปสอนผู้อื่น (สุชาติ นันทะชัย, 2547) นอกจากนี้ครูอาจารย์และผู้ให้การศึกษาต้องปฏิบัติบทบาทและหน้าที่ตามจรรยาบรรณ โดยเฉพาะการเป็น “ครูต้นแบบ” ในด้านคุณธรรมจริยธรรม กำหนดทิศทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนิสิต นักศึกษาร่วมกันและเป็นไปในแนวเดียวกัน ควรวางแผนหรือกำหนดคุณธรรมจริยธรรมให้ชัดเจนในแผนการสอน มีการสอดแทรกการสอนคุณธรรมจริยธรรมและดำเนินการประเมินในทุกรายวิชา ศึกษาและพัฒนากระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมนิสิตนักศึกษาให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการเรียนการสอน โดยยึดหลักผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด รวมทั้งควรมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้วย (นฤมล โอสถานุเคราะห์, มปป.) ซึ่งคำตัน วิชัยคำจร กิทธิณส์ และคณะ (2556) ได้เสนอกลยุทธ์การบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน โรงเรียนทุกระดับการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกระดับการศึกษา ควรปลูกฝังคุณธรรมให้เกิดขึ้นกับทุกโรงเรียน และทุก

ระดับการศึกษา โดยการสอดแทรกหลักศาสนาเข้าสู่บทเรียนหรือนำแนวคิดหลักศาสนาต่าง ๆ เป็นแนวปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันโดยไม่แบ่งแยกศาสนา

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า คนส่วนใหญ่ทราบดีว่า **คุณธรรม** หมายถึง ความดีงามที่อยู่ในจิตใจ มีจิตสำนึกที่ดี รู้จักผิดชอบชั่วดี เกรงกลัวต่อการทำความชั่ว ซึ่งมีมากมายหลายประการ ดังที่ นันทรัตน์ เครืออินทร์ (2557) ได้กล่าวไว้ เช่น ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร ความยุติธรรม ความกตัญญู ความอดทนอดกลั้น ความเสียสละ ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความกล้าหาญ และความสามัคคี เป็นต้น ในส่วนของกนิษฐา พวงไพบูลย์ (2556) ได้กล่าวไว้เช่นเดียวกันว่า คุณธรรมที่เด็กนักเรียนสมควรได้รับการพัฒนา ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความมีระเบียบวินัยมีน้ำใจ ความสุภาพ ความประหยัด ความสะอาด และความสามัคคี ในขณะที่เราจะกระทำในสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้หรือไม่นั้นเป็น **จริยธรรม** ซึ่งเกิดจากความรู้สึกนึกคิดที่อยู่ในจิตใจหรือคุณธรรมและนิสัยที่ได้สั่งสมไว้ เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำสม่ำเสมอจากความเคยชินของผู้ประพฤติเอง เพราะคุณธรรมสามารถเรียนรู้ได้ในทุกระดับอายุอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของผู้ใดก็ตามอาจต้องใช้เวลาอันหลายปี ซึ่งเป็นหน้าที่ของพวกเราคนไทยทุกคนที่จะต้องช่วยกันสร้างคนดีให้แก่บ้านเมืองต่อไป (เกษม วัฒนชัย, 2557)

ข้อเสนอแนะ

1. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้สำเร็จได้นั้นทุกคนในองค์กรทั้งผู้บริหาร บุคลากร นิสิต และนักเรียน ต้องตระหนักและเห็นความสำคัญ โดยต้องใช้เวลาและความต่อเนื่องในการพัฒนาหลายปี
2. การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมต้องเป็นไปตามความสมัครใจ เต็มใจ และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกคนในองค์กรทั้งผู้บริหาร บุคลากร นิสิต และนักเรียน
3. ควรเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดโรงเรียนคุณธรรมให้กับนักวิจัย ผู้บริหาร บุคลากร นิสิต และนักเรียน รวมทั้งการพูดคุยกันเพื่อเรียนรู้จากการลงมือทำและปรับปรุงการทำงานหรือโครงการให้ดีขึ้น
4. ควรจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น ดังนี้
 - 4.1 กลุ่มบุคลากรคณะ ได้แก่ การทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย การเข้าสอนครบทุกชั่วโมง/มาทำงานครบตามที่หน่วยงานกำหนด การปิดน้ำ ปิดไฟฟ้าและเครื่องใช้อุปกรณ์ทุกชนิดหลังใช้งานทุกครั้ง และการไม่รับสินบนหรือไม่ซื่อสัตย์สุจริต
 - 4.2 กลุ่มบุคลากรโรงเรียนสาธิต ได้แก่ การนำวัสดุอุปกรณ์ของหน่วยงานไปใช้ส่วนตัว
 - 4.3 กลุ่มนิสิต ได้แก่ การปฏิบัติตามระเบียบของคณะ การทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ การปิดน้ำ ปิดไฟฟ้าและเครื่องใช้อุปกรณ์ทุกชนิดหลังใช้งานทุกครั้ง การช่วยเหลืออาจารย์และพี่เจ้าหน้าที่ การเก็บขยะเมื่อพบเห็น การรู้จักแบ่งปัน และการทำประโยชน์ให้ส่วนรวม

4.4 กลุ่มนักเรียน ได้แก่ การทิ้งขยะลงถัง การไม่ลอกข้อสอบ การช่วยเหลือเพื่อนโดยการดึงหรือให้ยืมอุปกรณ์การเรียน การช่วยกันรักษาความสะอาด การแต่งกายถูกระเบียบ การไม่โดดเรียน การไม่ทะเลาะวิวาท การช่วยกันทำงานเป็นกลุ่ม การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และการเข้าร่วมทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ

บรรณานุกรม

- เกษม วัฒนชัย. (2558). *คู่มือปฏิบัติ โรงเรียนคุณธรรม*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- _____. (2557). *โรงเรียนคุณธรรม*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- กนิษฐา พวงไพบูลย์. (2556). ผลของการใช้กิจกรรมสนทนาตอนเช้าที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมและความรู้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม. *วารสารครุศาสตร์*, 41(4), 55-68.
- คำตัน วิชัยคำจร กิตินิส และคณะ. (2556). กลยุทธ์การบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. *วารสารครุศาสตร์*, 41(4), 99-113.
- นันทรัตน์ เครืออินทร์. (2557). *เอกสารประกอบการสอนวิชา จริยธรรมและจรรยาบรรณสำหรับครู*. ภาควิชาครุศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นฤมล โอสธานุเคราะห์. (ม.ป.ป.). *แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ปราโมทย์ โชติมงคล. (2558). *เอกสารประกอบการบรรยายโรงเรียนคุณธรรม*. วันที่ 30 มีนาคม 2558 ณ คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระบำรุง ปณฺญาพล. (2555). *ปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร*. พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูประโชติ จันทวิมล. (2555). *การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศหอวังนนทบุรี อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุชาดา นันทะไชย. (2547). *จริยธรรมและจรรยาสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เสนีย์ มีทรัพย์. (2542). *คุณธรรมในทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุ. ใน ความรู้คู่คุณธรรม รวม
บทความเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และการศึกษา*. ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (บรรณาธิการ).
275-283.